

บทที่ ๑

บทนำ

ความนำ

คำว่า เงินเพื่อ ได้มีผู้ให้คำจำกัดความต่าง ๆ กัน เช่น ภาวะเงินเพื่อหมายถึงการเพิ่มขึ้นของราคาทั่ว ๆ ไป อย่างไม่มีที่สิ้นสุด หรือบางครั้งคำนี้หมายความถึงการเพิ่มขึ้นของอุปทานของเงินตรา^๑

ภาวะเงินเพื่อ ตามความเข้าใจกันอยู่ทั่ว ๆ ไป ก็คือภาวะที่ค่าของหน่วยเงินตราลดลงเรื่อย ๆ เป็นเหตุให้เงินจำนวนเดียวกันนี้ ไม่สามารถจะซื้อของหรือสินค้าจำนวนเดียวกันได้ในเมื่อเวลาล่วงไปนาน ๆ ^๒

Ralph Turvey ได้ให้คำจำกัดความของภาวะเงินเพื่อไว้ดังนี้ ภาวะเงินเพื่อเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันกัน พยายามรักษารายได้ที่แท้จริงทั้งหมด รายจ่ายที่แท้จริงทั้งหมด หรือผลิตผลทั้งหมดในระดับที่เป็นไปไม่ได้ตามที่ต้องการ^๓

Professor A.P. Lerner ได้ให้คำจำกัดความของภาวะเงินเพื่อไว้ว่าเป็นสภาวะการที่มีอุปสงค์ส่วนเกินมากกว่าอุปทาน (Excess demand over supply) และ Lerner

^๑The Committee For Economic Development, Research and Policy Committee, Defense Against Inflation 1958, pp.17.

^๒บุญชนะ อัดถากร, การคลัง เศรษฐกิจและการบริหาร, สุทธิสารการพิมพ์ ธนบุรี ๒๕๐๓, หน้า ๒๗๔.

^๓Some Aspects of the Theory of Inflation in a closed Economy, Economic Journal, 1951, pp.534.

ได้ขยายความออกไปว่า การที่อุปสงค์มีมากกว่าอุปทานนั้น หมายความว่า การคาดคะเนหรือความตั้งใจซื้อ มากกว่าสิ่งของที่ จะขาย^๑

Dr. Bent Hansen กล่าวว่า แรงกดดันต่อภาวะเงินเฟ้อเกิดขึ้นเมื่อมีอุปสงค์ส่วนเกินในตลาดของสินค้าและตลาดแรงงาน หรือเงินเฟ้อเกิดจากมีเงินมากเกินไปในขณะที่มีสินค้าและแรงงานน้อย^๒

Professor A.C. Pigou ได้กล่าวไว้ในหนังสือ *The Veil of Money* ว่า "ภาวะเงินเฟ้อเกิดขึ้นเมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินขยายตัวสัมพันธ์กับผลผลิตที่เกิดจากการทำงานของเขา ไม่ใช่ผลผลิตที่เกิดจากสินค้าและบริการที่มาจากผู้ประกอบการจ่ายเงิน" จากความเห็นของ Pigou พอสรุปได้ว่า การเพิ่มปริมาณเงินเป็นสิ่งที่จะก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ

จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า มีหลายประการ แต่ที่ให้คำจำกัดความที่ชัดเจนเป็นคำนิยามของ Pual A. Samuelson จากความเห็นของ Samuelson นั้น กล่าวว่า ภาวะเงินเฟ้อหมายถึงภาวะที่ระดับราคาสินค้าโดยทั่ว ๆ ไปสูงขึ้นเรื่อย ๆ เป็นระยะเวลาานาน ๆ^๓

ผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อ

ภาวะเงินเฟ้อเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ เพราะผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อจะส่งผลต่อภาวะเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนา

^๑K.K.F. Zawadjki, The Economics of Inflationary Process. (1965), p.12.

^๒Hansen, Bent, A Study in the Theory of Inflation, London, Allen & Unwin (1961).

^๓Pigou, Arthur Cecil, 1977, The Veil of Money. London, Macmillan, 1962.

^๔Samuel son, Pual A. Economics, (New York : Mc Graw-Hill, 1967).

ผลกระทบต่อราคาของปัจจัยการผลิต ในตลาดปัจจัยการผลิตภาวะเงินเฟ้อจะทำให้ค่า
จ้างที่แท้จริงและราคาของปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ลดลง อาจจะก่อให้เกิดการเรียกร้องค่าจ้างที่เป็น
รูปตัวเงินให้สูงขึ้น และการนัดหยุดงานตามมาจะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ

ผลกระทบของภาวะเงินเฟ้อจะทำให้มีการใช้สิ่งอื่นแทนเงิน การที่ราคาสินค้าสูงขึ้น
เรื่อย ๆ และค่าของเงินลดลงเรื่อย ๆ จะทำให้ไม่มีคนอยากถือเงินและจะหันไปใช้สิ่งอื่นแทนเงิน
เช่น หากเกิดภาวะเงินเฟ้อในประเทศหนึ่ง และ ประเทศอื่นมีภาวะเงินเฟ้อต่ำ คนจะหันไปใช้
เงินสกุลของประเทศที่มีอัตราเงินเฟ้อต่ำแทน หรืออาจจะใช้วิธีการแลกเปลี่ยนของต่อของแทนที่การใช้เงิน
มีผลทำให้การค้าเงินกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจไม่สะดวกรวดเร็ว

ผลกระทบของเงินเฟ้อต่อการกระจายรายได้ เมื่อเกิดเงินเฟ้ออาจจะทำให้คนกลุ่มหนึ่ง
เสียผลประโยชน์เพราะรายได้ที่แท้จริงอาจจะลดลง ส่วนกลุ่มที่ได้ผลประโยชน์อาจจะมียาได้แท้
จริงคงที่หรือเพิ่มขึ้นก็ได้ กลุ่มที่เสียผลประโยชน์ได้แก่ กลุ่มคนที่มีรายได้ในรูปตัวเงินคงที่ เช่น
ข้าราชการบำนาญ ผู้ที่มีเงินฝากธนาคาร หรือซื้อพันธบัตรเพื่อหวังดอกเบี้ยอาจจะเป็นผู้เสียหาย ถ้า
หากอัตราเพิ่มของระดับราคาสูงกว่าอัตราดอกเบี้ย ก็จะได้รับส่วนกลุ่มที่ผลประโยชน์ได้แก่กลุ่มนี้
กลุ่มที่มีรายได้จากกำไรในธุรกิจหรือมีรายได้ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามระดับราคาปัจจุบัน เป็นต้น

เงินเฟ้อจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระจายรายได้ใหม่ ในประเทศที่มีความแตกต่าง
ทางรายได้เป็นอย่างมาก เช่นประเทศไทย นโยบายการกระจายรายได้ใหม่เป็นสิ่งที่ควรระวัง
เสี่ยงเป็นอย่างยิ่ง เพราะอาจจะทำให้ความแตกต่างรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ภาวะเงินเฟ้อในประเทศไทยและการขยายตัวของปริมาณเงิน

ภาวะเงินเฟ้อเป็นปัญหาหนึ่งที่ไม่มีความเสี่ยงได้ สำหรับประเทศไทยก็ได้
เผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อมาเป็นเวลานาน นับแต่หลังสงครามโลกเป็นต้นมา ระดับราคาภายใน
ประเทศมีเสถียรภาพพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปี ๒๕๑๒ ถึง ๒๕๑๔ (ดูตาราง ๑.๒)
จนกระทั่งปี ๒๕๑๕ ระดับราคาได้เริ่มสูงขึ้นอย่างมากและในปี ๒๕๑๗ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๒๔.๓๓
และก็เริ่มลดลงอย่างช้า ๆ จนในปี ๒๕๒๐ ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๗.๑๗ เทียบกับปี ๒๕๑๙ เพิ่มเพียง
อัตราร้อยละ ๔.๒ เท่านั้น และในปี ๒๕๒๑ เพิ่มเป็นร้อยละ ๘.๓๗ สาเหตุที่ทำให้ระดับราคา
สูงขึ้น ใน ๒๕๑๗ เป็นต้นมา ก็เพราะได้มีการประกาศขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มประเทศผู้ผลิตน้ำมัน

สำหรับประเทศไทยเองแบกรับภาระการจ่ายเงินชดเชยให้โรงกลั่นไม่ไหว จึงต้องประกาศขึ้นราคาน้ำมันในประเทศหลายครั้ง จนครั้งสุดท้ายเมื่อปี ๒๕๒๒ นี้ เมื่อน้ำมันในประเทศขึ้นราคาได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ เช่น ด้านต้นทุนการผลิต ค่าขนส่งราคาของสิ่งก่อสร้างและสินค้าทุน เป็นต้น ทำให้ระดับราคาสินค้าภายในประเทศสูงขึ้น อย่างรวดเร็วในช่วงนี้

สำหรับรัฐบาลนั้น ได้คำนึงถึงภาวะเงินเฟ้อเช่นกัน ดังพิจารณาได้จากเป้าหมายของแผนพัฒนาฉบับต่าง ๆ เช่น ฉบับที่ ๓ นอกจากเป้าหมายปรับปรุงโครงสร้างของเศรษฐกิจ ยกกระตือรือร้นการผลิตและรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้นแล้ว ยังมุ่งรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจของประเทศ ส่วนในแผนพัฒนาฉบับที่ ๔ เป้าหมายของช่วงแรกก็คือ เร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศที่ซบเซาลงในช่วงหลังของแผนพัฒนาฉบับที่ ๓ ให้สามารถขยายกำลังการผลิต การลงทุน สร้างการจ้างงานทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นี้ได้จำเป็นต้องมุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในประเทศไม่ให้ระดับราคาค่าครองชีพเคลื่อนไหวสูงมากจนผิดปกติ และเกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่เคยใช้นโยบายรายจ่ายเพื่อลดหรือต่อต้านภาวะเงินเฟ้อเลย ทั้งนี้เป็นเพราะว่านับตั้งแต่ได้เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรัฐบาลต้องมีการจัดหาเงินมาใช้จ่ายตามโครงการที่ได้ทำไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแต่ละฉบับเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในช่วงปี ๒๕๑๑-๒๕๒๓ (ตาราง ๑.๑) อัตราการเพิ่มของรายจ่ายจริงของรัฐบาลโดยเฉลี่ยเพิ่มไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๑๐ โดยเฉพาะปี ๒๕๑๘ และ ปี ๒๕๑๙ รายจ่ายมีอัตราเพิ่มถึงร้อยละ ๒๘ เพราะรัฐบาลต้องการกระตุ้นภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา จึงตั้งงบประมาณรายจ่ายไว้สูงมาก โดยรัฐบาลพยายามใช้มาตรการทางด้านภาษีเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านต่าง ๆ เช่น ในปี ๒๕๑๖ รัฐบาลได้ใช้นโยบายภาษีอากร เพื่อลดระดับราคาสินค้าบางชนิดที่จำเป็นต่อการครองชีพและเพื่อหารายได้ชดเชยส่วนที่ขาดดุล เป็นต้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้จะพบว่ารัฐบาลได้พยายามปรับโครงสร้างภาษี เช่น ในปลายปี ๒๕๑๔ รัฐบาลได้พยายามปรับโครงสร้างภาษีและโดยสร้างการผลิตและธุรกรรมในประเทศจากผลนี้เอง ทำให้รายรับของรัฐบาลมีอัตราเพิ่มสูงกว่าอัตราเพิ่มของรายจ่ายรัฐบาลในช่วงปี ๒๕๑๔-๒๕๑๗ ส่วนในปี ๒๕๑๘-๒๕๑๙ การที่อัตราารายรับของรัฐบาลเพิ่มค่าเพราะมูลค่าการส่งออกได้ลดลงมากทั้งด้านปริมาณและราคา รวมทั้งได้มีการลดอัตราภาษีเมียมข้าว ส่วนในช่วงปี ๒๕๒๐-๒๕๒๓ จะพบว่าอัตราการเพิ่มของรายรับมากกว่าอัตราการเพิ่มของรายจ่าย

ตาราง ๑.๑ แสดงรายรับ รายจ่ายการกู้เงินของรัฐบาล

๑ ปี	๒ รายรับของ รัฐบาล	๓ อัตราการเพิ่ม	๔ รายจ่ายของ รัฐบาล	๕ อัตราการเพิ่ม	๖ การขาดดุล งบประมาณ	๗ กู้จาก ธ.ป.ท.	๘ สินเชื่อกากรัฐบาล (สุทธิ)
๒๕๑๐	๑๔,๘๕๒.๗	-	๑๖,๕๑๐.๘	-	-	-	-
๒๕๑๑	๑๖,๘๕๐.๓	๑๓.๕๕	๑๙,๓๒๕.๗	๑๗.๐๕	- ๑,๖๕๘.๑	- ๔๗๑.๘	+ ๗๘๙.๐
๒๕๑๒	๑๘,๓๖๑.๗	๘.๙๗	๒๑,๑๗๑.๑	๙.๕๕	- ๒,๘๐๙.๔	๕๖.๑	+ ๒,๕๑๕.๑
๒๕๑๓	๑๘,๘๐๗.๙	๒.๔๓	๒๔,๒๘๙.๑	๑๔.๗๕	- ๕,๔๘๑.๒	๓,๖๙๘.๕	+ ๒,๘๘๔.๙
๒๕๑๔	๑๙,๘๘๖.๖	๕.๙๔	๒๗,๑๖๗.๖	๑๑.๘๕	- ๗,๒๘๑.๐	๓,๐๖๖.๓	+ ๔,๕๕๐.๔
๒๕๑๕	๒๑,๕๓๔.๔	๘.๒๙	๒๘,๘๒๓.๑	๖.๐๙	- ๗,๒๘๘.๗	๒,๑๙๓.๒	+ ๖,๖๓๓.๐
๒๕๑๖	๒๗,๑๗๓.๗	๒๖.๑๙	๓๒,๔๘๑.๔	๑๒.๖๙	- ๕,๓๐๗.๗	๑,๒๕๓.๙	+ ๗,๓๘๘.๓
๒๕๑๗	๓๘,๑๘๗.๐	๔๐.๕๓	๓๖,๑๘๑.๕	๑๑.๓๙	๒,๐๐๕.๕	๙๕๙.๑	+ ๒,๕๕๖.๗
๒๕๑๘	๓๙,๐๑๔.๒	๒.๑๖	๔๖,๔๘๔.๒	๒๘.๔๘	- ๗,๔๗๐.๐	- ๓,๒๓๔.๘	- ๓,๙๖๖.๗
๒๕๑๙	๔๓,๕๒๐.๕	๑๑.๕๖	๕๙,๖๖๔.๔	๒๘.๓๕	- ๑๖,๑๔๓.๙	- ๕๖๘.๗	+ ๕,๑๔๑.๓
๒๕๒๐	๕๓,๘๕๘.๔	๒๓.๗๕	๖๖,๓๗๑.๕	๑๑.๒๕	- ๑๒,๕๑๓.๑	๕,๔๘๗.๒	+ ๑๐,๗๓๓.๕
๒๕๒๑	๖๕,๐๗๐.๔	๒๐.๘๒	๗๗,๙๐๘.๔	๑๗.๓๘	- ๑๒,๘๓๘.๐	๖,๓๒๗.๗	+ ๙,๗๑๔.๙
๒๕๒๒	๗๒,๐๐๐.๐*	๑๐.๖๕	๙๒,๐๐๐.๐*	๑๘.๐๐	- ๒๐,๐๐๐.๐*	๙,๒๕๒.๐	+ ๑๐,๘๖๗.๕
๒๕๒๓	๘๘,๐๐๐.๐*	๒๒.๒	๑๐๙,๐๐๐.๐*	๑๓.๕	- ๒๑,๐๐๐.๐*	๗,๖๐๐.๐*	๘,๐๐๐.๐*

ที่มา : ธ.ป.ท.

* ตัวเลขจากสำนักงบประมาณ (ตัวเลขประมาณการ)

(๘) การเปลี่ยนแปลงสินเชื่อกากรัฐบาล (สุทธิ) เป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน

ตาราง ๑.๒ แสดงถึงปริมาณเงินรายได้ประชาชาติ คำนวณราคา

ปี	ปริมาณเงินใน ภาวะเศรษฐกิจ	อัตราการเพิ่ม	GNP ราคา ปี ๑๙๖๒	อัตราการเพิ่ม	ดัชนีราคาผู้บริโภค	อัตราการเพิ่ม
๒๕๑๐	๓๒,๑๖๐	๓๖.๖	๙๖,๑๓๖	๗.๘	๑๐๘.๙	-
๒๕๑๑	๓๖,๕๐๐	๑๓.๕	๑๐๔,๒๘๖	๘.๔	๑๑๐.๙	๑.๘๔
๒๕๑๒	๔๐,๕๓๐	๑๑.๑	๑๑๒,๑๕๕	๗.๕	๑๑๓.๖	๒.๕๔
๒๕๑๓	๔๑,๕๕๐	๒.๕	๑๑๙,๖๐๔	๖.๖	๑๑๓.๕	-๐.๐๙
๒๕๑๔	๔๘,๕๑๐	๑๖.๖	๑๒๙,๖๐๗	๘.๑	๑๑๕.๐	๐.๐๔
๒๕๑๕	๖๐,๐๕๐	๒๓.๗	๑๓๕,๑๖๙	๔.๓	๑๑๙.๖	๔.๙๑
๒๕๑๖	๗๓,๕๐๐	๒๑.๕	๑๔๙,๐๖๘	๑๐.๓	๑๓๘.๑	๑๕.๕๗
๒๕๑๗	๘๘,๖๓๐	๒๐.๕	๑๘๙,๙๕๐	๕.๔	๑๗๑.๗	๒๔.๓๓
๒๕๑๘	๑๐๓,๓๖๐	๑๖.๕	๒๐๔,๐๕๖	๗.๔	๑๘๐.๘	๕.๓
๒๕๑๙	๑๒๕,๕๓๐	๒๑.๕	๒๒๑,๒๙๗	๘.๔	๑๘๘.๕	๔.๒
๒๕๒๐	๑๖๕,๕๓๐	๐.๐	๒๓๖,๕๐๐	๖.๙	๒๐๑.๙	๗.๑๗
๒๕๒๑	๑๕๙,๕๓๐	๒๐.๐	๒๕๗,๑๒๗	๘.๗	๒๑๘.๘	๘.๓๗

ที่มา : รายงานเศรษฐกิจของ อ.ป.ท.

ทั้งนี้เพราะระยะ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และมีการปรับปรุงสมรรถภาพการจัดเก็บภาษีเพิ่มอัตราและ
เพิ่มประเภทสินค้าที่ต้องเสียภาษี เพิ่มภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นต้น

แม้ว่า อัตราการเพิ่มของรายรับสูงกว่าอัตราการเพิ่มของรายจ่าย เนื่องจากรัฐบาล
พยายามปรับปรุงภาษีอากรด้านต่าง ๆ แต่หากพิจารณาถึงจำนวนรายรับจริงและรายจ่ายจริงจะพบ
ว่าแตกต่างกันมากทุก ๆ ปี ยกเว้นปี ๒๕๑๗ เพราะปีมีระดับราคาได้สูงขึ้นมากทำให้การจัดเก็บ
ได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ส่วนรายจ่ายมีบางหมวดไม่สามารถจะเบิกจ่ายได้จึงทำให้รัฐบาลมีบ-
ประมาณเกินดุล ส่วนปีอื่น ๆ งบประมาณขาดดุลตลอด หากพิจารณาถึงจำนวนเงินที่ขาดดุล
(ตาราง ๑.๑) จะพบว่าเพิ่มขึ้นทุกปี เมื่อรัฐบาลขาดดุลแหล่งชดเชยการขาดดุลที่รัฐบาลจะกู้ได้
ก็คือ ธนาคารกลาง ธนาคารออมสิน ธนาคารพาณิชย์ และต่างประเทศ

การกู้เงินจากธนาคารกลางและธนาคารพาณิชย์จะทำให้ปริมาณเงินในระบบ เศรษฐกิจ
เพิ่มขึ้น เพราะเป็นการสร้างเงินขึ้นมา (Creation of Money) จากตาราง ๑.๑ จะพบว่า
ยอดเงินกู้ของรัฐบาลจากธนาคารกลางแม้บางปีจะลดลง แต่ส่วนใหญ่แล้วเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะ
ตั้งแต่ปี ๒๕๑๔-๒๕๒๓ ส่วนการกู้จากธนาคารพาณิชย์และเอกชน สามารถพิจารณาได้จากการ
เปลี่ยนแปลงสินเชื่อบริษัทของภาครัฐบาลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงิน จากตาราง
๑.๑ จะพบว่ารัฐบาลมีส่วนทำให้ปริมาณเงินเปลี่ยนแปลงเป็นอัตราโดยเฉลี่ยร้อยละ ๒๐ ของการ
ขยายตัวของปริมาณเงินในปีนั้น ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า ในช่วงปี ๒๕๑๔-๒๕๒๓ รัฐบาลเป็น
ปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งที่ทำให้ปริมาณเงินขยายตัว

จากตาราง ๑.๒ จะพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการขยายตัวของปริมาณเงิน
และอัตราการเพิ่มของระดับราคาจะมีลักษณะสัมพันธ์ในทางเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในปี ๒๕๑๒
อัตราการขยายตัวของปริมาณเท่ากับร้อยละ ๑๑ ส่วนอัตราการเพิ่มของระดับราคาเท่ากับ ๒.๔๔
ต่อมาในปี ๒๕๑๓ อัตราการเพิ่มของปริมาณเงินลดลงเหลือร้อยละ ๒.๕ อัตราการเพิ่มของระดับ
ราคาก็เพิ่มในอัตราลดลงเหลือ -๐.๐๔ เป็นต้น อีกประการหนึ่งจะพบว่า อัตราการขยายตัวของ
ปริมาณเงินจะมากกว่าอัตราการขยายตัวของผลผลิตประชาชาติ ถึง ๔-๗ %^๑ จึงอาจจะกล่าวได้ว่า

^๑ รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, "นโยบายการคลังระหว่างปี ๒๕๐๔-๒๕๑๔", เอกสารประ
ประกอบการสัมมนา หมายเลข ๑๖ คณะเศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์, (๒๕๒๑).

ภาครัฐบาลเป็นปัจจัยที่ทำให้ปริมาณเงินขยายตัว เกินกว่าอัตราการขยายตัวของผลผลิต ลักษณะเช่นนี้อาจจะส่งแรงกดดันต่อระดับราคาได้

กล่าวโดยสรุป ก็คือการขยายตัวของภาครัฐบาลจะทำให้ปริมาณเงินขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยผ่านทางสินเชื่อภาครัฐบาล การขยายตัวลักษณะนี้จะก่อให้เกิดผล ๓ ประการ ตามทฤษฎี คือ ก. ก่อให้เกิดเงินเพื่อ ข. ก่อให้เกิดการขาดดุลชำระเงิน ค. ก่อให้เกิดการเพิ่มผลผลิต ในการศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะกรณี การขยายตัวของภาครัฐบาลจะก่อให้เกิดเงินเพื่อ และจากการพิจารณาตัวเลขสถิติที่ค้นพบว่า การดำเนินนโยบายขาดดุลของรัฐบาลมีผลทำให้ปริมาณเพิ่มขึ้นในอัตราสูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของผลผลิต ทำให้อาจจะมีแรงผลักดันต่อระดับราคาให้สูงจนเกิดภาวะเงินเฟ้อได้ หรือก็คือภาครัฐบาลนั่นเอง จะเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อในระบบเศรษฐกิจ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ตั้งแต่ได้มีการเริ่มแผนพัฒนาประเทศเป็นต้นมา รัฐบาลได้ใช้นโยบายขาดดุลเพื่อกระตุ้นระบบเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตในอัตราที่สูง โดยหาส่วนชดเชยส่วนใหญ่จากการกู้ธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารพาณิชย์ ลักษณะเช่นนี้อาจจะก่อให้เกิดเงินเฟ้อ เพราะเป็นการสร้างเงิน (Creation of Money) ขึ้นมา ดังนั้น แม้รัฐบาลได้คำนึงถึงปัญหาเงินเฟ้อและได้กำหนดเป้าหมายไว้ในแผนก็ตาม แต่ลักษณะการดำเนินงานของรัฐบาลนี้น่าจะมีผลทำให้เกิดเงินเฟ้อขึ้น การศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะกรณีที่รัฐบาลหาส่วนชดเชยการขาดดุลจากธนาคารแห่งประเทศไทยแล้วก่อให้เกิดเงินเฟ้อเท่านั้น สมมุติฐาน (Hypothesis) ในที่นี้คือ "การขาดดุลของรัฐบาลที่หาส่วนชดเชยจากธนาคารแห่งประเทศไทยจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อขึ้น" เพื่อจะทดสอบสมมุติฐานวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยจึงประกอบด้วย

๑. ศึกษาหาความสัมพันธ์ของตัวแปรผันในสมการระยะสั้น เช่น สมการการถือเงิน สมการรายจ่ายและรายรับของรัฐบาล สมการปริมาณเงิน และหาค่าการปรับตัวของสมการเหล่านี้
๒. ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรผันของแบบจำลองทางการเงินระหว่างปริมาณเงินระดับราคารายจ่ายและรายรับของรัฐบาล และรายได้ประชาชาติเพื่อหาข้อสรุปตามสมมุติฐาน (Hypothesis) ที่ได้กำหนดไว้

๓. ศึกษาทดสอบสมการของแบบจำลองเพื่อดูว่าสามารถจะอธิบายพฤติกรรมของ
ตัวแปรผันในอดีตและปัจจุบันได้เพียงใด

คุณค่าทางวิชาการที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ในแผนพัฒนาฉบับที่ ๕ ที่มุ่งรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอก
ประเทศจะได้คำนึงถึงสาเหตุของเงินเฟ้อที่เกิดจากการดำเนินงานของรัฐบาลและรวมเอาวิธีการ
แก้ไขไว้ในเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ นี้ด้วย

๒. ทางด้านรัฐบาล จะได้มีการปรับปรุงการใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพไม่ให้เกิดการรั่วไหล
และจัดสรรงบประมาณรายจ่ายในทางที่ก่อให้เกิดผลผลิตเพื่อลดภาวะเงินเฟ้อ

๓. ทางด้านสภาผู้แทนราษฎร การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปีของรัฐบาลจะ
ได้เป็นไปอย่างรอบคอบมากกว่าเดิม

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา (Methodology)

การศึกษาการขาดดุลของรัฐบาลและขบวนการเงินเฟ้อในไทยทางด้านการเงิน แบบ
จำลองของ Aghevli และ Khan^๑ จะถูกนำมาใช้ในการศึกษาแบบจำลองนี้เป็นแบบจำลองที่
ประยุกต์ใช้กับประเทศกำลังพัฒนา สมการในแบบจำลองจะเป็นสมการดุลยภาพที่สร้างจากสมการ
การปรับตัวในระยะสั้น การศึกษาจะประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบพรรณนา และการวิเคราะห์
เชิงปริมาณ ข้อมูลที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Times Series Data) โดยรวบรวม
จากวารสารสถิติรายเดือน International Financial Statistic และจากรายงาน
เศรษฐกิจของธนาคารแห่งประเทศไทย

^๑Aghevli, Bijan B. and Khan, Mohsin, "Government Deficits and
the Inflationary Process in Developing Countries," Staff Paper, Vol. 25.
(September 1978), pp. 383-416.

ขอบเขตของการศึกษา (Scope of Study)

การศึกษานี้เป็นการศึกษาผลของการขาดดุลของรัฐบาลที่กระทบต่อปริมาณเงินจนทำให้เกิดเงินเฟ้อ ส่วนผลของภาวะเงินเฟ้อด้านอื่น ๆ เช่น ต้นทุนการผลิต นั้นอาจจะถือเป็นแนวทางที่ผู้วิจัยอื่น ๆ จะทำการศึกษาในลักษณะที่ต่อเนื่องจากผลการศึกษานี้ก็มิได้

การตรวจสอบเอกสาร

ในประเทศไทย

๑. ได้มีการศึกษาโดย Rungsunt Piyavongsepinyo^๑ ได้ศึกษาไว้ในวิทยานิพนธ์ชื่อ "Inflation in an open Economy : A case study of Thailand" ในปี ๑๙๖๑-๑๙๗๗ เสนอต่อคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ ขอบข่ายของการศึกษาเพื่อทดสอบว่าเมื่อไหร่ภาวะเงินเฟ้อจะขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน เพื่อสืบหาการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปและผลผลิตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก เขาได้พบว่าการขยายตัวของเครดิตจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อในระยะสั้น ความยืดหยุ่นของการขยายตัวของเครดิตต่อระดับราคาโดยทั่วไปมีค่า ๐.๔๑๓ และพบว่าในระยะยาว การขยายตัวของเครดิตจะไม่มีอิทธิพลต่อผลผลิตที่แท้จริง แต่จะทำให้ระดับราคาสูงขึ้นอย่างเดียว

๒. บทความของอัมมาร^๒ ที่พยายามอธิบายสาเหตุที่เป็นไปได้และผลของเงินเฟ้อในประเทศไทย ส่วนด้านปริมาณเงินได้อธิบายว่า การขยายตัวของปริมาณเงินจะสัมพันธ์กับอัตราเพิ่มของราคา

^๑Piyavongseminyo, Rungsunt. "Inflation in an open economy : A Case Study of Thailand" M.A. Thesis, Thammasat University, 1979.

^๒Ammar Siamwalla, "Inflation in Thailand in the 1970's" Thai Economic Journal, (June, 1978), 1-33.

๓. การศึกษาริวิจัยของ บุญตั้ง เตชะมาถาวร^๑ ได้พบว่า การขาดดุลของรัฐบาลและปริมาณเงินจะสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับดัชนีราคาผู้บริโภค กล่าวคือ ถ้ารัฐบาลใช้งบประมาณขาดดุล หรือถ้าธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงิน เข้าไปในระบบเศรษฐกิจจะทำให้อุปสงค์รวมเพิ่มขึ้น หากระบบเศรษฐกิจอยู่ในหรือเข้าใกล้ภาวะ Full Employment หรืออุปทานรวมไม่เพิ่ม หรือเพิ่มน้อยกว่าอุปสงค์รวมที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ระดับราคาสูงขึ้น จนทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ

๔. การศึกษาริวิจัยของทัศน ศักทวุฒโต^๒ เรื่อง ภาวะเงินเฟ้อของไทยในช่วงปี ๒๔๘๔-๒๕๑๔ พบว่า ในปี ๒๔๘๖-๒๔๘๗ ขณะที่ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศกำลังประสบปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงิน รัฐบาลก็ใช้จ่ายเกินกว่ารายรับมาก และใช้วิธีกู้เงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทำให้ปริมาณเงินเพิ่มมาก แม้มีการปรับตัวทางเศรษฐกิจ แต่ภาวะเงินเฟ้อยังไม่หยุดไป เพราะรายจ่ายรัฐบาลเพิ่มมากทำให้ความต้องการรวมเพิ่มขึ้นสูง และในช่วงปี ๒๕๐๔ - ๒๕๑๔ อยู่ในช่วงเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ ถึงแม้ผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นแต่ก็ยังไม่พอกับความต้องการ เพราะจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติสูงขึ้น รัฐบาลก็ต้องใช้จ่ายมากขึ้นเพราะต้องสั่งสินค้าทุนเข้ามาพัฒนาประเทศ รายจ่ายที่มากกว่ารายรับ รัฐบาลกู้ยืมจากธนาคารกลางส่งผลให้เครดิตขยายตัวมาก ซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจรวมทั้งทำให้ระดับราคาสินค้าสูงขึ้นด้วย

ต่างประเทศ

๑. การวิจัยของ Dean S. Dutton^๓ ได้พยายามสร้างแบบจำลองที่จะอธิบายอัตราการเปลี่ยนแปลงของราคาในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาที่มีโครงสร้างสถาบันคล้าย ๆ กัน ประเทศ

^๑บุญตั้ง เตชะมาถาวร "ปริมาณเงินกับระดับราคา" วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปี ๒๕๑๔.

^๒ทัศน ศักทวุฒโต. "ภาวะเงินเฟ้อของไทยในช่วงปี ๒๔๘๔-๒๕๑๔" วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุทธศาสตร์ ปี ๒๕๑๗.

^๓Dutton, Dean S., "A Model of Self-Generating Inflation: The Argentine Case," Journal of Money, Credit and Banking, Vol. 3 (May 1971), pp.245-62.

ที่ทำการศึกษาคือ อาร์เจนตินา วัตถุประสงค์ของการศึกษาก็เพื่อทดสอบว่าชบวนการเงินเพื่อทำงานอย่างไร การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสต็อกของเงินและการขาดดุลจะสัมพันธ์กันอย่างไร สมการของแบบจำลองมี ๔ สมการ คือ สมการหนึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราการเปลี่ยนแปลงในราคาและอัตราการขยายตัวทางการเงิน เนื่องจากระดับราคาสูงขึ้น สมการสองเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวของปริมาณเงินกับการเพิ่มในฐานเงิน สมการสามแสดงผลของการขาดดุลต่อการขยายตัวของฐานเงิน สมการสี่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการขาดดุลและระดับราคา ผลการศึกษาพบว่า การขาดดุลทำให้ฐานเงินเพิ่มขึ้น ปริมาณเงินขยายตัวส่งผลทำให้ระดับราคาสูงขึ้น แต่การเพิ่มของระดับราคาจะเพิ่มในอัตราคงที่ หรือกล่าวได้ว่า การขาดดุลของรัฐบาลเป็นตัวก่อให้เกิดเงินเพื่อในตัวเอง แต่เป็นเงินเพื่อที่ไม่รุนแรง หรือมีเสถียรภาพนั่นเอง

๒. การศึกษาวิจัยของ Bijan B. Aghevli และ Mohsin S. Khan^๑ ในอินโดนีเซีย ปี ๑๙๗๖ จุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อพัฒนาแบบจำลองแบบพลวัต ของการขาดดุลและการขาดดุลและกลไกของเงินเพื่อในขอบเขตเวลาที่ต่อเนื่องกัน (Continuous Time) ซึ่งอยู่บนแนวความคิดที่ว่าอัตราเงินเพื่อทำให้รายจ่ายของรัฐบาลในรูปตัวเงินเพิ่ม เร็วกว่ารายรับของรัฐบาล ผลก็คือเกิดการขาดดุลในงบประมาณส่งผลให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้น สร้างความกดดันต่อภาวะเงินเพื่อให้รุนแรงขึ้น จากการศึกษาพบว่า แบบจำลองที่ชบวนการเงินเพื่อเกิดได้เองเนื่องมาจากการขาดดุลของรัฐบาลสามารถจะอธิบายภาวะเงินเพื่อของอินโดนีเซียได้ดีพอควร

๓. การศึกษาวิจัยของ Bijan B. Aghevli และ Mohsin S. Khan ในปี ๑๙๗๘ จุดมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อขยายตัวอย่างของประเทศที่ประสบกับภาวะเงินเพื่ออย่างสูง รวมทั้งทดสอบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของปริมาณเงินและระดับราคา สมมติฐานก็คือขณะที่รายจ่ายสูงขึ้นพร้อมกับภาวะเงินเพื่อ รายรับของรัฐบาลจะเพิ่มน้อยกว่ารายจ่ายรูปตัวเงิน การขาดดุลของการขาดดุลที่ทำให้เกิดเงินเพื่อได้จะทำให้ปริมาณเงินเพิ่มขึ้น ส่งผลผลักดันให้เงินเพื่อสูงขึ้นอีก

^๑Aghevli, Bijan B. and Khan, Mohsin "Inflationary Finance and the Dynamic of Inflation : Indonesia 1951-72," AER, Vol. 67 (June 1977), pp. 390-403.

จากการศึกษา พบว่าในประเทศกำลังพัฒนานโยบายการคลังที่ใช้นโยบายขาดดุลมีแนวโน้มจะสร้าง
ความไร้เสถียรภาพทางด้านราคาได้โดยอัตโนมัติ ดังนั้น การควบคุมภาวะเงินเฟ้อต้องทำอย่าง
รอบคอบ โดยพยายามทำให้เกิดการขาดดุลน้อยที่สุด